

GAVDADAN O'LCHOV OLISH

Batirbekova Dilbar O'Rinbayevna

Toshkent viloyati yuqori chirchiq tumani 9- sonli umumiy o'rta ta'lim maktabi texnologiya fani o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7743306>

Annotatsiya. O'quvchilarga gavda tuzilishiga ko'ra inson tanasining farqlari va gavadan to'g'ri o'lchov olish haqida to'liq ma'lumot berish.

Kalit so'zlar: O'quvchilarni tozalikka, mehnatsevarlikka o'rgatish. Turmushdagi ehtiyojlar va ulardan foydalanishni tushuntirish. Texnika xavfsizligi qoidalari, ish o'rnini tashkil qilish qonun qoidalarini tushuntirish, sanitariya gigiyena talablariga to'liq rioya etishni o'rgatish.

СНЯТИЕ МЕР С ТУЛОВИЩА

Аннотация. Предоставление студентам полной информации о различиях человеческого тела в зависимости от строения тела и получения правильных измерений тела.

Ключевые слова: учить учащихся чистоте, трудолюбию. Объяснение потребностей и использования в браке. Разъяснение правил техники безопасности, организации рабочего места, правовых норм, обучение полному соблюдению санитарно-гигиенических требований.

TAKING MEASUREMENTS FROM THE BODY

Abstract. To give readers complete information about the differences of the human body according to the structure of the torso and how to get the right measurement from the torso.

Keywords: teaching students to cleanliness, hard work. Explaining the needs and their use in marriage. The rules of Technical Safety, the organization of the workplace explain the rules of the law, teach to fully comply with the requirements of sanitary hygiene.

Kirish

Rivojlantiruvchi maqsad: O'quvchilar tasavvurida kiyim haqida umumiy ma'lumot. O'smirlik davrida fiziologik o'zgarishlarning namoyon bo'lishi. Kiyimlar assortimenti va o'lchami. Kiyim tikishning asosiy bosqichlari haqida bilim, ko'nikma va malakalarni hosil qilish.

Dars turi: Bilimlarni mustahkamlovchi. Yangi bilim beruvchi.

Dars uslubi: Tushuntirish, suxbat, tezkor savol – javob, amaliy mustaqil ishlar bajarish, munozara, ko'rgazmali va boshqalar.

Dars metodi: guruhlarda ishlash, “Aqliy hujum”, “Kim epchil-u, kim chaqqon”, “Klaster” metodlaridan foydalaniladi.

Darsda jihozi: qaychi, qalam, chizg'ich, tikuvchilik bo'ri, daftar, millimetr qog'oz, santimetr lentasi, mashtabli chizg'ich.

Darsning borishi:

1. Tashkiliy qism:
2. Salomlashish
3. Davomatni aniqlash
4. Darsga tayyorgarlik ko'rish
5. O'quvchilar diqqatini darsga qaratish.
6. Uyga vazifani so'rash:

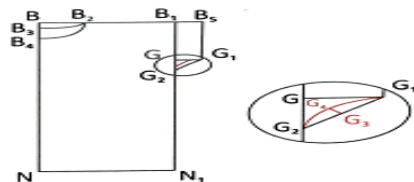

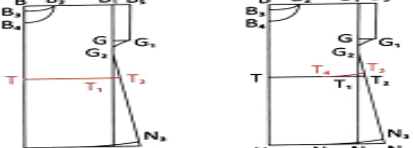
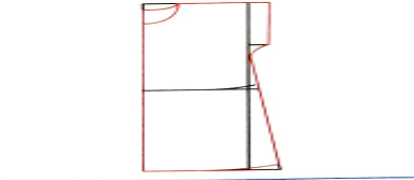
7. Savol – javob o'tkazish
8. Topshiriqlarni tekshirish
9. Amaliy mashg'ulotda tugallanmagan ishning oxiriga yetkazilganini tekshirish

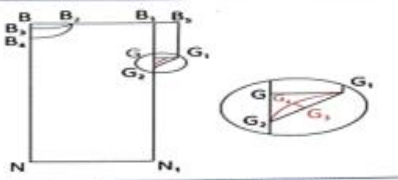

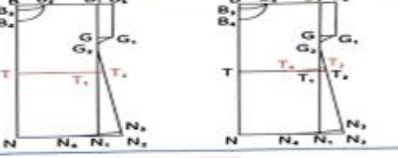

Yangi mavzu bayoni:

Kiyimni to'g'ri tikish uchun o'lchovlar to'g'ri olinishi muhim ahamiyat kasb etadi. (11-rasm) Kiyimning chiroyli bichilishi va kamchiliklarsiz tikilishi o'lchov olish natijalariga bog'liq. O'lchov olishda ortiqcha kiyimlar, xalaqit beradigan buyumlar yechib turilishi hamda o'lchov olinayotgan kishi o'zini erkin tutishi lozim. Uzunlik va bo'yin o'lchovlari to'liq olinadi, aylana va kenglikni ko'rsatuvchi o'lchovlarning yarmi yoziladi. Rasmda ko'ylak tikish uchun kerakli o'lchov nuqtalari ko'rsatilgan bo'lib, o'lchovlar 46-razmerli, bo'yi 158 sm li qizlarga mo'ljallangan.

O'lchov	O'lchov belgisi	O'lchov olish tartibi	O'lchov birligi
Bo'yin aylanasi	BaYar	Santimetrli tasma bilan bo'yinning yettinchi umurtqa pog'onasi orqali bo'yin tagidan o'lchanadi va o'lchovning yarmi yoziladi.	18 sm
Ko'krak aylanasi	KaYar	Santimetrli tasma ikkala qo'ltiq tagidan o'tkaziladi va kurak ustidan aylantirib o'lchanadi. Tasma kurakning orqada turtib chiqib turgan joyidan o'tishi va bo'sh turishi lozim. O'lchovning yarmi yoziladi.	46 sm
Orqa bo'lak – belgacha uzunlik	OrBU	Bo'yinning yettinchi umurtqa pog'onasidan belgacha bo'lgan uzunlik.	38 sm
Kiyimning uzunligi	KU	Yettinchi umurtqa pog'onasidan zarur uzunlikkacha o'lchanadi.	96 sm
Yeng uzunligi	YK	Yelka o'qiga perpendikulyar joydan qo'ltiq oralab o'lchanadi	28 sm

O'lchovlarni gavdaga mos ravishda olish lozim. Kiyimning to'kisligi uchun qo'shiladigan haq kiyimning fasoniga bog'liq. Q – qo'shimcha haq hisoblash jadvalini to'ldirishda qo'shiladi. Bichish vaqtida andazaning chetidan chok haqi qoldiriladi. Yordamchi o'lchovlar: 1) ko'krak aylanasi yarmiga – KaYar = 6–8 cm; 2) yeng kengligiga – YK = 5–7 cm; 3) bo'yin aylanasi – BaYar = 1 cm.

<p>8. G nuqtadan GG_2 nuqta hosil qiling. G_1G_2 nuqtalarni birlashtiring. G_1G_2 chiziqlarning teng o'rtasidan G_3 nuqtani toping. G_3 nuqtadan 1–1,5 cm perpendikulyar chiziqni belgilang. $G_1G_2G_3$ chiziqlarni yoysimon chiziq bilan birlashtiring.</p>	
<p>9. Doimiy o'lchov 8–12 cm oralig'ida N_1N_2 nuqtalarni belgilang. G_2N_2 nuqtalarni ham birlashtiring.</p> <p>10. N_2G_2 nuqtadan 1,5 cm chiqarib, N_3 nuqtani belgilang. N_4 nuqtani N_3 nuqta tomon yoysimon chiziq bilan birlashtiring.</p>	
<p>11. B_3 nuqtadan bel uzunligini belgilang. $B_3T = OrBU = 38$ cm. T nuqtadan gorizontaal chiziq tortib, T_1 nuqtani belgilang.</p> <p>12. T_2 nuqtadan yuqoriga 1,5 cm belgilang. Bunda T_3 nuqta hosil bo'ladi. T_1 nuqtadan kesma chiziq T_4 ni belgilab, T_3 nuqtaga qiya chiziq chizing.</p>	
<p>13. Kontur chiziqlarni qizil rang bilan belgilab chizib chiqing. Shu bilan to'liq yengli ko'ylak asosining chizmasi tayyor.</p>	

<p>8. G nuqtadan GG_2 nuqta hosil qiling. G_1G_2 nuqtalarni birlashtiring. G_1G_2 chiziqlarning teng o'rtasidan G_3 nuqtani toping. G_3 nuqtadan 1–1,5 cm perpendikulyar chiziqni belgilang. $G_1G_2G_3$ chiziqlarni yoysimon chiziq bilan birlashtiring.</p>	
<p>9. Doimiy o'lchov 8–12 cm oralig'ida N_1N_2 nuqtalarni belgilang. G_2N_2 nuqtalarni ham birlashtiring.</p> <p>10. N_2G_2 nuqtadan 1,5 cm chiqarib, N_3 nuqtani belgilang. N_4 nuqtani N_3 nuqta tomon yoysimon chiziq bilan birlashtiring.</p>	
<p>11. B_3 nuqtadan bel uzunligini belgilang. $B_3T = OrBU = 38$ cm. T nuqtadan gorizontaal chiziq tortib, T_1 nuqtani belgilang.</p> <p>12. T_2 nuqtadan yuqoriga 1,5 cm belgilang. Bunda T_3 nuqta hosil bo'ladi. T_1 nuqtadan kesma chiziq T_4 ni belgilab, T_3 nuqtaga qiya chiziq chizing.</p>	
<p>13. Kontur chiziqlarni qizil rang bilan belgilab chizib chiqing. Shu bilan to'liq yengli ko'ylak asosining chizmasi tayyor.</p>	

Kiyim gavda yuzasining shaklini to'la takrorlamaydi va gavdaning u yoki bu joylariga turlicha yopishib turadi. Kiyim qay darajada gavdaga yopishib turishiga qaramay, uning ichki o'lchamlari odam gavdasining o'lchamlaridan katta bo'ladi. Shuning uchun kiyim loyihasi asosining chizmasini tuzish uchun gavda o'lchamlarining o'zi yetarli bo'lmaydi. Kiyim ichki o'lchamlarining gavda o'lchamlaridan farqining miqdori qo'shimcha deyiladi va «Q» harfi bilan belgilanadi. Qo'shimchalar nimaga mo'ljallanganiga qarab zarur bo'lgan minimal (texnik) «Qtex» va konstruktiv-dekorativ – «Qkd» qo'shimchalarga bo'linadi. «Qtex» – qo'shimcha bemaolol harakat qilishi, bemaolol nafas olishni ta'minlaydi, gazlama tana yuzasi bilan kiyimning ichki yuzasi orasida havo qatlami hosil qilish imkonini beradi.

Texnik qo'shimcha o'zi 4 ga bo'linadi:

- minimal qo'shimcha;
- kiyim qavati uchun;
- erkin harakatlanish uchun;
- texnologik.

Minimal qo'shimchada odamning qon aylanishi, nafas olishi, ovqat hazm bo'lishi hisobga olinadi. Kiyim qavati uchun qo'shimchada asosan ustki kiyimlar uchun ichidan necha qavat kiyilishini hisobga olgan holda bo'shliq beriladi. Erkin harakatlanish uchun qo'shimchada asosan kiyimni qayerda kiyilishini hisobga olgan holda olinadi, ya'ni kiyimning vazifasiga, assortimentiga qaraladi. Texnologik qo'shimchada kiyimni tayyorlash jarayonida uning gazlamasi turiga, qalinligiga qarab ishlov berilishiga, ya'ni qotirmalar bilan ishlov berish hisobga olinadi.

Konstruktiv-dekorativ qo'shimchalar ikkiga bo'linadi:

- konstruktiv qo'shimcha;
- dekorativ qo'shimcha.

Konstruktiv qo'shimchalarda kiyimning bichimi hisobga olinadi. Dekorativ qo'shimchalarda kiyim bezaklari uchun beriladigan qo'shimchalar hisobga olinadi.

Razmerning shartli belgisi	Razmer nomi	belgisining	O'lchash usuli
Sb	Bo'yin yarimaylanasi		Yettinchi bo'yin umurtqasi va old qism bo'yin chuqurchasi orqali bo'yin asosi bo'ylab o'lchanadi.
C k1	Ko'krakning yarimaylanasi	birinchi	Santimetrli lenta gavda ort qismida kuraklar bo'ylab qo'ltiq chuqurligining ort tomon burchaklari balandligidan gorizontal, old k qismida – ko'krak bezlaridan yuqorida o'tadi.

C k2	Ko'krakning yarimaylanasi	ikkinchi	Gavdaning ort qismida santimetrli lenta C k2 holatdagidek qoladi; old qismida – ko'krak bezlarining turtib chiqqan nuqtalari bo'ylab o'tadi.
S bel	Bel yarimaylanasi		Bel chizig'i ustidan tasma bo'ylab gorizontal o'lchanadi

Dk	Kiyim uzunligi		Loyihalanadigan yelka chokidan uzunlik darajasigacha umurtqa bo'ylab; belga yopishib turadigan kiyimlarda bel bukilishini hisobga olib o'lchanadi (Dk ikkita o'lchamdan iborat bo'lishi mumkin; Dor.b.l+Dyu).
Vor.o'	Ort qismining yeng o'miz balandligi		Bo'yin asosi yonida loyihalanadigan yelka chokining eng yuqori nuqtasidan, qo'ltiq chuqurligining ort tomon burchaklari darajasida o'tadigan gorizontalgacha vertikal o'lchanadi.
Deng	Yeng uzunligi		Yelka nuqtasidan sal bukilgan tirsak orqali bilakkacha o'lchanadi.
Oe	Yelka aylanasi		Qo'ltiq chuqurligi darajasida gorizontal o'lchanadi.
Obil.	Bilak aylanasi		Panja bilakka ulanadigan joydan o'lchanadi.
Opn.	Panja aylanasi		Panjaning eng keng joyidan o'lchanadi.
V bo'k	Bo'ksa balandligi		O'tirgan holatda bel darajasidan stulgacha yon tomon bo'ylab vertikal o'lchanadi.